

TIJDENS SCHAAKSPEL VALT ALLES WEG

'Schaken is diepe intimiteit'

Vanaf het moment dat Frans Sanijs, bijnaam de Buddha, op zijn zevende kennis maakte met het schaakspel, was hij verkocht. 'Die paarden, torens, pionnen, elkaar kapot maken en een koning veroveren, dat is toch alles waar een jochie op die leeftijd van droomt.'

Dat het schaakspel uiteindelijk de bepalende factor in zijn leven zou worden, kon kleine Frans op dat moment nog niet bevroeden. Wel ontdekte hij al snel dat hij goed was. Het spel paste bij zijn ingetogen karakter en hoge intelligentie. Op zijn 15e werd hij Nederlands Kampioen en het schakavirus had hem definitief te pakken. 'Het verslavende aan schaken is niet eens het spel zelf, het is waar het schaken je brengt. De wereld vernauwt zich tot dat ene houten bord en die 64 stukken. Al het andere valt weg.'

Shunryu Suzuki als goeroe

Het tijdloze aspect van het schaken is de gemeenschappelijke deler met de twee andere pijlers uit Frans' leven; meditatie en yoga. 'Het is allemaal hetzelfde, schaken is yoga is meditatie.' Alle drie de bezigheden brengen hem naar dezelfde gefocuste en 'lege' state of mind.

Er gaat geen dag in Frans' leven voorbij zonder de beoefening van deze drie-eenheid. Hiermee handelt hij naar de woorden van zijn geliefde goeroe, de Japanse Zen meester Shunryu Suzuki. Deze zegt: 'Mediteren is voor iedere dag. Ik mediteer op de trouwdag van mijn dochter en ook op de dag dat ik haar moet begraven.' Een wijsheid waar Frans geheel naar leeft betreffende zijn schaak/yoga/meditatie frequentie.

En dat doet hij met overgave. 'Tegenwoordig speel ik maar zes uur per dag schaak, vroeger was dat nog vele malen meer.' En dan blijft het niet bij 'slechts' het spel spelen, het schaken is doorgesijpeld in alle facetten van zijn leven. 'Als ik boodschappen doe denk ik na over een wedstrijd die ik op het internet volg. Dan denk ik aan de mogelijke zetten en tactieken.' Dat is ook waar Frans' kracht ligt, in het vooruitzien, in de strategie. 'Ik begrijp het spel op een zeer diep niveau maar ik ben niet gemaakt om te battelen.'

Grijs erger als zwart

Frans' gemis aan de killermentaliteit die ook in het schaken noodzakelijk is om bij de absolute top te behoren, plus een diepe depressie maakt dat Frans' officiële schaakhoogtepunt is blijven steken op de winst tijdens het NK. Die rauwe periode ervaarde hij als; 'Grijs. Het is in zo'n stadium niet eens zwart, was dat maar waar, dat is tenminste nog iets. Alles is dan grijs, het absolute niets. Alsof je de mooiste bloem al vijfhonderd keer gezien hebt, niets beroert je nog.'

Inmiddels ligt deze episode geruime tijd achter de sterke ruggengraat van Frans en heeft hij de ervaring geaccepteerd. 'Vroeger dacht ik dat je alle gebeurtenissen als stof van je schouders kon slaan, nu weet ik dat krassen op de ziel mooi zijn.' Met schaken zijn boterham verdienen zat er door deze turbulentie niet meer in. Wel heeft hij er functionele lering uit kunnen trekken. Waar zijn angsten hem destijds parten speelden, zijn ze nu een hulpmiddel. 'Als ik tegenwoordig een wedstrijd speel zonder enige vorm van angst weet ik bijna zeker dat ik ga verliezen, het maakt me alert.'

Twee geesten ontmoeten elkaar

Andere competenties die Frans tot in de puntjes beheerst en hem menigmaal van dienst zijn tijdens wedstrijden, zijn eindeloos geduld en het vermogen de tegenstander te lezen. 'Schaken lijkt een wetenschappelijk spel, maar je speelt tegen een méns. Tijdens het spel ontmoeten twee geesten elkaar, je voelt de tegenstander helemaal. Ik speel in op zijn geest en kijk wat er gebeurt; hoe is zijn ademhaling, begint ie te zweten of te wiebelen.' En dan slaat hij toe, maar altijd met respect, zoals een echte Buddha betaamt.

TEKST PAULINE POTHOVEN

FOTO CHRIS HEIJMANS